

Rekomendācijas potenciāliems pareiškējams
ir advokatams dēl veiksmingesnio
naudojimosi individualaus konstitucinio
skundo institutu

Dr. Dovilē Pūraitē-Andrikiēnē

Šios rekomendacijos yra Vilniaus universitete įgyvendinamo projekto „Individualus konstitucinis skundas Lietuvoje: naujasis konstitucinis institutas kaip efektyvus žmogaus teisių ir laisvių apsaugos įrankis“ (Nr. 0.9.3.3-LMT-K-712-19-008) dalis. Projektas finansuojamas Europos socialinio fondo lėšomis pagal priemonę Nr.09.3.3-LMT-K-712 „Mokslininkų, kitų tyrėjų, studentų mokslinės kompetencijos ugdymas per praktinę mokslinę veiklą“.

Kuriame Lietuvos ateitį

2014–2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veiksmų programa

Vilniaus universitetas

Vilnius, 2022

Turinys

Ižanga	4
1. Konstitucinio skundo pagalba galimi ginčyti teisės aktai	5
2. Asmenys galintys pateikti konstitucinį skundą.....	7
3. Konstitucinio skundo pateikimo sąlygos	9
3.1. Reikalavimas, kad pareiškėjo, bet ne trečiojo asmens, teisės ir laisvės būtų pažeidžiamos (galimai) Konstitucijai prieštaraujančiu teisės aktu	10
3.2. Reikalavimas išnaudoti visas teisinės gynybos priemones	11
3.3. Individualaus konstitucinio skundo padavimo terminas	13
3. 4. Kitos konstitucinio skundo pateikimos sąlygos	14
4. Konstitucinių skundų pateikimo būdai	15
5. Sprendimai, kuriuos Konstitucinis Teismas gali priimti gavęs konstitucinį skundą	16
5. 1. Prašymų trūkumų pašalinimas	16
5.2. Atsisakymas nagrinėti konstitucinius skundus	17
5.3. Konstitucinių skundų grąžinimas	18
6. Konstitucinio skundo išnagrinėjimo pasekmės.....	19
7. Atstovavimas konstitucinio skundo byloje	20
8. Teismo sprendimo vykdymo sustabdymas	21
9. Išlaidų apmokėjimas	22
10. Piktnaudžiavimo konstitucinio skundo teise pasekmės	23

Įžanga

2019 m. įsigaliojusiais Lietuvos Respublikos Konstitucijos¹ (toliau – Konstitucija) ir ordinarinės teisės² pakeitimais įtvirtintas individualaus konstitucinio skundo institutas yra vienas reikšmingiausių pastarųjų metų Lietuvos teisinės sistemos pokyčių, kuris ne tik atspindi bendras Europines tendencijas, sustiprina konstitucinę žmogaus teisių ir laisvių apsaugą, bet ir padeda įgyvendinti tokius konstitucinius principus kaip Konstitucijos viršenybė bei valdžių padalijimas ir įtraukia asmenis į valstybės valdymo procesus. Konstitucinis skundas taip pat gali būti pripažintas paskutine privaloma vidaus teisinės gynybos priemone, kurią asmuo turi išnaudoti prieš kreipiantis į Europos Žmogaus Teisių Teismą, todėl leidžia valstybei ištaisyti galimus žmogaus teisių pažeidimus prieš kreipiantis į šį Teismą ir padeda įveikti Europos Žmogaus Teisių Teismo perkrovimo problemą.

Pirmaisiais šio žmogaus teisių gynybos instituto veikimo metais įgyta patirtis rodo, kad galimybė tiesiogiai kreiptis į Lietuvos Respublikos Konstitucinį Teismą (toliau – Konstitucinis Teismas) buvo reikalinga – asmenys ja naudojami itin aktyviai. Vis dėlto Lietuvoje, kaip ir daugelyje kitų Europos valstybių, konstitucinio skundo institutas susiduria su tam tikrais iššūkiais. Pirmoji konstitucinių skundų priimtumo statistika rodo, kad Konstituciniame Teisme priimama nagrinėti tik labai maža dalis konstitucinių skundų. 2019 m. gauti 94 konstituciniai skundai, tais pačiais metais išspręstas 53 konstitucinių skundų priimtumo klausimas: atsisakyta nagrinėti – 50, gražinta pareiškėjams – 3 ir **priimtas nagrinėti tik 1 konstitucinis skundas**³. 2020 m. gautas 231 konstitucinis skundas, tais pačiais metais išspręstas 181 skundo priimtumo klausimas: atsisakyta nagrinėti – 151, visa apimtimi gražinta pareiškėjams – 17, iš dalies gražinta pareiškėjams, iš dalies atsisakė nagrinėti – 7, **priimti nagrinėti tik 5**

¹ Lietuvos Respublikos Konstitucijos 106 ir 107 straipsnių pakeitimo įstatymas. TAR, 2019-04-02, Nr. 5330.

² Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo Nr.I-67 3, 13, 24, 28, 31, 32, 39, 40, 46, 48, 49, 531, 61, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 76, 84, 86, 88 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 671 ir 672 straipsniais įstatymas. TAR, 2019-07-26, Nr. 12391; Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2019 m. rugsėjo 5 d. sprendimas Nr. 17B-3 dėl Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo reglamento pakeitimo ir papildymo. TAR, 2019-09-06, Nr. 14273; Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 366 ir 367 straipsnių pakeitimo įstatymas. TAR, 2019-07-26, Nr. 12370; Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso XXXV skyriaus pavadinimo ir 456, 457, 458 ir 459 straipsnių pakeitimo įstatymas. TAR, 2019-07-26, Nr. 12371; Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 658, 659, 660 ir 663 straipsnių pakeitimo įstatymas. TAR, 2019-07-26, Nr. 12373; Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo Nr. VIII-1029 156 straipsnio pakeitimo įstatymas. TAR, 2019-07-26, Nr. 12376.

³Konstitucinio Teismo 2019 m. metinis veiklos pranešimas. Prieiga per internetą: [metinis-2019-web.pdf \(lrkt.lt\)](https://www.lrkt.lt/metinis-2019-web.pdf).

*konstituciniai skundai*⁴. Konstitucinis Teismas 2019-2021 m. yra priėmęs 10 nutarimų individualiais konstituciniais skundais inicijuotose bylose⁵.

Tokia statistika gali būti nulemta skirtingų priežasčių, be kita ko, to, kad pareiškėjai nežino arba nepakankamai supranta konstitucinio skundo pateikimo sąlygas. Konstitucinio Teismo interneto svetainėje pateikiamoje informacijoje tvirtinama, kad Konstituciniam Teismui sprendžiant dėl individualių konstitucinių skundų priimtumo, t. y. ar pagal juos gali būti pradėta byla Konstituciniame Teisme, dažnai tenka pripažinti, kad skundas neatitinka vieno ar kelių jam keliamų reikalavimų, o formuojant šių skundų priimtumo praktiką pastebėta, kad klaidos, dėl kurių skundus atsisakoma nagrinėti ar nusprendžiama grąžinti pareiškėjams, kartojasi⁶.

Taigi šiomis rekomendacijomis siekiama potencialiems konstitucinių skundų autoriams suprantamai ir aiškiai pristatyti konstituciniams skundams keliamus reikalavimus, aptarti dažniausiai pasitaikančias konstitucinių skundų autorių klaidas, konstitucinio skundo išnagrinėjimo pasekmes, tam tikrus procesinius konstitucinio skundo modelio aspektus. Tikimasi, kad šios rekomendacijos prisidės prie veiksmingesnio naudojimosi šiuo žmogaus teisių ir laisvių gynbos instrumentu.

1. Konstitucinio skundo pagalba galimi ginčyti teisės aktai

2019 m. Konstitucijos 106 str. 4 d. įtvirtinta, kad *kiekvienas asmuo turi teisę kreiptis į Konstitucinį Teismą dėl Konstitucijos 105 straipsnio pirmojoje ir antrojoje dalyse nurodytų aktų. T.y. dėl Lietuvos Respublikos įstatymų (inter alia Konstitucijos keitimo, konstitucinių ar referendumu priimtų įstatymų) ir kitų Seimo priimtų aktų, Respublikos Prezidento aktų, Respublikos Vyriausybės aktų.*

⁴ Konstitucinio Teismo 2020 m. metinis veiklos pranešimas. Prieiga per internetą: [metinis-2020-web .pdf \(lrkt.lt\)](#).

⁵ Konstitucinio Teismo 2020 m. kovo 18 d. nutarimas. TAR, 2020, Nr. 5659; Konstitucinio Teismo 2020 m. rugsėjo 11 d. nutarimas. TAR, 2020, Nr. 19129; Konstitucinio Teismo 2021 m. kovo 4 d. nutarimas. TAR, 2021, Nr. 4528; Konstitucinio Teismo 2021 m. kovo 19 d. nutarimas. TAR, 2021, Nr. 5546; Konstitucinio Teismo 2021 m. balandžio 14 d. nutarimas. TAR, 2021, Nr. 7723; Konstitucinio Teismo 2021 m. liepos 16 d. nutarimas. TAR, 2021, Nr. 16058; Konstitucinio Teismo 2021 m. rugsėjo 28 d. nutarimas. TAR, 2021, Nr. 20273; Konstitucinio Teismo 2021 m. lapkričio 9 d. nutarimas. TAR, 2021, Nr. 23240; Konstitucinio Teismo 2021 m. gruodžio 22 d. nutarimas. TAR, 2021-12-22, Nr. 26640; Konstitucinio Teismo 2021 m. gruodžio 30 d. nutarimas. TAR, 2021-12-30, Nr. 27683.

⁶ Lietuvos Respublikos Konstituciniam Teismui pateiktų individualių konstitucinių skundų priimtumo apžvalga 2019 m. rugsėjo 1 d. – 2020 m. rugpjūčio 31 d. Prieiga per internetą: [individualiu-konstituciniu-skundu-priimtumo-apzvalga-2019-2020-link.pdf \(lrkt.lt\)](#) [žiūrėta 2021 m. gruodžio 19 d.].

Vadinasi, asmuo individualų konstitucinį skundą gali pateikti dėl tų pačių teisės aktų (jeigu jų pagrindų priimtas sprendimas pažeidė šio asmens konstitucines teises ar laisves), kurių konstitucingumą iki šiol galėjo ginčyti ir kiti subjektai. Taigi Lietuvoje pasirinktas norminio konstitucinio skundo modelis, kai konstitucinis skundas gali būti paduodamas, jeigu valstybės valdžios įgaliojimus turinti institucija priėmė sprendimą, remdamasi (galimai) Konstitucijai prieštaraujančiu teisės aktu, bet ne plataus dalyko konstitucinio skundo modelis, kai individualus konstitucinis skundas gali būti paduodamas ne tik dėl teisės normos, kuri yra konkretaus sprendimo pagrindas, atitikties Konstitucijai, bet ir dėl to, kaip teisminės ar kitos valstybės valdžios institucijos šią teisės normą taiko⁷.

Vis dėlto, konstitucinių skundų priimtumo statistika Lietuvoje atskleidžia, kad pareiškėjai neretai nežino, kokių teisės aktų konstitucingumą galima ginčyti konstitucinio skundo pagalba.

Dažniausia klaida, kurią daro pareiškėjai, kreipdamiesi su konstituciniu skundu – asmuo ginčija ne teisės aktą, kuriuo remiantis priimtas sprendimas, pažeidžiantis jo teises ar laisves, o patį teismo sprendimą.

Kartu su individualiu konstituciniu skundu konstitucingumo patikros objektų sąrašas nebuvo išplėstas ne tik teismų sprendimais, bet ir žemesnės galios teisės aktais. Konstitucinio Teismo konstitucingumo patikros objektų spektrui nepriklauso ministrų, kitų valdymo institucijų, vietos savivaldos teisės aktai. Bylas dėl norminių administracinių aktų teisėtumo, kurių atitikties Konstitucijai ir įstatymams užtikrinimas nepatenka į Konstitucinio Teismo kompetenciją, nagrinėja administraciniai teismai.

2019 m. Konstitucinis Teismas atsisakė nagrinėti 31⁸, o 2020 m. 74⁹ konstitucinius skundus (ar jų dalį), pažymėjęs, kad pagal Konstituciją asmuo turi teisę kreiptis į Konstitucinį Teismą ne dėl visų aktų atitikties Konstitucijai ir (ar) įstatymams, o tik dėl tų, kurie nurodyti Konstitucijos 105 straipsnio 1 ir 2 dalyse, t. y. dėl įstatymų ar kitų Seimo priimtų aktų, Prezidento aktų, Vyriausybės aktų.

⁷ PŪRAITĖ-ANDRIKIENĖ, D. Lietuvos konstitucinio skundo modelio privalumai ir trūkumai. *Teisė*, t.114, 2020, p. 52.

⁸ Konstitucinio Teismo 2019 m. veiklos <...>.

⁹ Konstitucinio Teismo 2020 m. veiklos <...>.

Atsižvelgdamas į tai, Konstitucinis Teismas konstatavo, kad pagal Konstituciją jis:

1) neturi įgaliojimų vertinti kitų institucijų (ne Seimo, Respublikos Prezidento ar Vyriausybės) priimtų aktų atitikties Konstitucijai ir (ar) įstatymams;	neturi įgaliojimų vertinti ministrų išleistų teisės aktų, kitų žemesnės galios aktų (įstaigų prie ministerijų, jų teritorinių padalinių priimtų aktų) atitikties Konstitucijai ir (ar) įstatymams;	nesprendžia dėl teisėjų, Seimo narių, valstybės pareigūnų, valstybės tarnautojų veiksmų atitikties Konstitucijai;	nevertina valstybės ir savivaldybės institucijų ar įstaigų, teismų savivaldos institucijų veiksmų ar neveikimo;	nesprendžia, ar teismų sprendimai neprieštaruoja Konstitucijai ir (ar) įstatymams, neturi įgaliojimų peržiūrėti (pakeisti, panaikinti) teismų sprendimų, peržiūrėti ar atnaujinti teismų išnagrinėtų bylų;	neturi įgaliojimų spręsti kitų institucijų kompetencijai priskirtų klausimų
--	--	---	---	--	---

Visi tokio pobūdžio prašymai yra vertinami kaip nežinybingi Konstituciniam Teismui.

Svarbu pažymėti, kad konstitucinio skundo pagalba gali būti ginčijami ir negaliojantys Seimo, Respublikos, Vyriausybės aktai, jeigu šių aktų pagrindu priimtas sprendimas pažeidė pareiškėjo konstitucines teises ar laisves ir pareiškėjas yra išnaudojęs visas teisinės gynybos priemones.

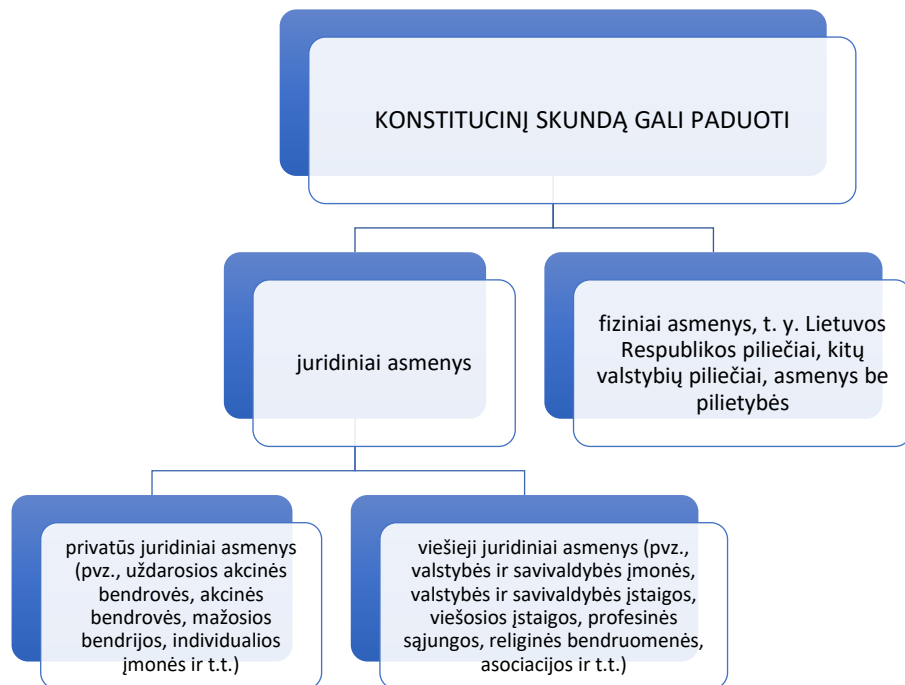
Konstitucinis Teismas konstatavo, jog Konstitucinio Teismo įstatymo 69 str. 4 d. nuostata dėl Konstitucinio Teismo teisės nutraukti pradėtą teiseną, kai ginčijamas teisės aktas nebegalioja, netaikoma individualių asmenų prašymams. Tai reiškia, kad tais atvejais, kai į Konstitucinį Teismą, išnaudojęs visas teisinės gynybos priemones, ir kitomis Konstitucinio Teismo įstatyme nustatytais sąlygomis kreipsis Konstitucijos 106 straipsnio 4 dalyje nurodytas asmuo, Konstitucinis Teismas privalės išnagrinėti šio asmens prašymą nepriklausomai nuo to, ar ginčijamas įstatymas arba kitas teisės aktas atitinkamos konstitucinės justicijos bylos nagrinėjimo metu galioja, ar negalioja¹⁰.

2. Asmenys galintys pateikti konstitucinį skundą

Subjektas, galintis kreiptis į Konstitucinį Teismą su individualiu konstituciniu skundu, Konstitucijos 106 straipsnyje įvardijamas labai talpia formuluote „kiekvienas asmuo“.

¹⁰ Konstitucinio Teismo 2019 m. lapkričio 25 d. nutarimas. TAR, 2019-11-25, Nr. 18747.

Konstitucija nedetalizuoja kas konkrečiai patenka į aptariamą sąvoką: tik fiziniai ar ir juridiniai asmenys; tik Lietuvos Respublikos piliečiai ar ir kitų valstybių piliečiai, asmenys be pilietybės ir kt. Konstitucinio Teismo įstatymas (toliau – KTĮ) taip pat neapibrėžia išsamaus aptariamų subjektų rato. Tačiau šio įstatymo nuostatų analizė leidžia užtikrintai tvirtinti, kad į šį ratą patenka ne tik fiziniai, bet ir juridiniai asmenys. Pvz., KTĮ 32 str. kalbama apie juridinio asmens atstovavimą Konstituciniame Teisme, 67¹ str. nurodoma, kad Konstitucijos 106 straipsnio ketvirtojoje dalyje nurodyto asmens prašyme Konstituciniam Teismui turi būti nurodyta <...> prašymą teikiančio asmens vardas, pavardė (*pavadinimas*). Vis dėlto KTĮ nepateikia atsakymo į tai, ar visi juridiniai asmenys patenka į aptariamą ratą. Pvz., ar tik privatūs ar ir viešieji juridiniai asmenys turi individualaus konstitucinio skundo teisę. Fizinių asmenų kategorija taip pat nedetalizuota, Konstitucijoje ir KTĮ *expressis verbis* nenurodyta ar individualaus konstitucinio skundo subjektais gali būti tik piliečiai ar ir užsieniečiai, taip pat asmenys be pilietybės. Tačiau atsižvelgiant į Konstitucijoje pavartotą plačią „kiekvieno asmens“ formuluotę, logiška manyti, kad visos paminėtos subjektų kategorijos į ją turėtų patekti. Priešingu atveju individualaus konstitucinio skundo subjektų ratui apibrėžti būtų pasirinkta „žmogaus“, arba „piliečio“ sąvoka¹¹. Konstitucinio Teismo interneto svetainės skiltyje „Atsakymai į klausimus dėl individualaus konstitucinio skundo“ tvirtinama, kad

¹¹ PŪRAITĖ-ANDRIKIENĖ, D. Lietuvos konstitucinio skundo <...>, p. 56.

Žinoma, fiziniai ir juridiniai asmenys į Konstitucinį Teismą gali kreiptis tik jei išpildo kitas Konstitucijoje ir KTĮ nustatytas sąlygas. 2019-2020 m. Konstitucinis Teismas atsisakė nagrinėti 90 konstitucinių skundų (ar jų dalių)¹², kaip paduotų asmens, neturinčių teisės kreiptis į Konstitucinį Teismą.

Konstitucinių skundų priimtinumą praktikoje individualus konstitucinis skundas laikomas paduotu asmens, neturinčio teisės kreiptis į Konstitucinį Teismą, tais atvejais, kai:

- 1) ginčijamo teisinio reguliavimo pagrindu nebuvo priimta sprendimo, kuriuo galėjo būti pažeistos pareiškėjo konstitucinės teisės ar laisvės;*
- 2) pareiškėjas nesiekia apginti savo galimai pažeistų konstitucinių teisių ar laisvių;*
- 3) pareiškėjas prieš kreipdamasis į Konstitucinį Teismą neišnaudojo visų įstatyme nustatytų savo konstitucinių teisių ar laisvių gynybos priemonių ir nebegali jomis pasinaudoti¹³.*

Pirmoji individualių konstitucinių skundų priimtinumą statistika atskleidžia, kad aiškiai dominuoja fizinių asmenų pateikti konstituciniai skundai. 2019-2020 m. Konstituciniame Teisme gauti 325 skundai, iš jų 303 pateikė fiziniai asmenys ir tik 18 juridiniai asmenys, 4 skundus pateikė kartu fiziniai ir juridiniai asmenys¹⁴.

3. Konstitucinio skundo pateikimo sąlygos

Lietuvos individualaus konstitucinio skundo modelyje įtvirtintos trys pagrindinės konstitucinio skundo pateikimo sąlygos. Dvi iš jų įtvirtintos Konstitucijoje: 1) „**asmuo turi teisę kreiptis į Konstitucinį Teismą dėl <...> aktų, kurių pagrindu priimtas sprendimas pažeidė šio asmens konstitucines teises ar laisves**“; 2) „**asmuo išnaudojo visas teisinės gynybos priemones**“ (106 str. 4 d.). Trečioji – KTĮ, kuriame nustatytas **4 mėnesių skundo padavimo terminas po paskutinės instancijos, sprendusios bylą, galutinio sprendimo** (65 str. 2 d. 3 p.). Šiame KTĮ straipsnyje detalizuotos ir kitos dvi Konstitucijoje įtvirtintos sąlygos.

¹² Konstitucinio Teismo 2019 m. metinis <...>; Konstitucinio Teismo 2020 m. metinis <...>.

¹³ Lietuvos Respublikos Konstituciniam Teismui pateiktų individualių <...>.

¹⁴ Konstitucinio Teismo 2019 m. metinis <...>; Konstitucinio Teismo 2020 m. metinis <...>.

Kitos konstitucinio skundo pateikimo sąlygos yra analogiškos kitoms prašymų ištirti teisės aktų konstitucingumą pateikimo sąlygoms (be kita ko, reikalavimai, kad prašyme nurodyto teisės akto atitikimas Konstitucijai nebūtų buvęs tirtas Konstituciniame Teisme; kad, Konstitucinis Teismas nebūtų pradėjęs nagrinėti bylos dėl to paties dalyko; kad prašymas būtų grindžiamas teisiniais motyvais). KTĮ 69 str. suformuluoti atsisakymo nagrinėti prašymus pagrindai¹⁵ yra taikomi ir konstituciniams skundams¹⁶.

Lietuvos konstitucinio skundo modelyje nebuvo įtvirtintas reikalavimas, kad skundą pagal nustatytus reikalavimus galėtų parengti advokatas, taip pat nebuvo įtvirtintas kreipimosi apmokestinimas.

3.1. Reikalavimas, kad pareiškėjo, bet ne trečiojo asmens, teisės ir laisvės būtų pažeidžiamos (galimai) Konstitucijai prieštaraujančiu teisės aktu

Konstitucinis Teismas atsisako nagrinėti konstitucinius skundus, kuriais pareiškėjai siekė apginti ne savo, o kito asmens (kitų asmenų) konstitucines teises ar laisves, pateikia bendro pobūdžio (*actio popularis*) ar fiktyvų prašymą remdamasis KTĮ 69 str. 1 d. 1 p. nustatyto pagrindu (prašymas paduotas institucijos ar asmens, neturinčių teisės kreiptis į Konstitucinį Teismą). 2019 m. Konstitucinis Teismas dėl šios priežasties atsisakė nagrinėti 1 konstitucinį skundą¹⁷, nes pareiškėja siekė apginti ne savo, bet savo brolio interesus¹⁸, 2020 m. dėl šios priežasties atsisakyta nagrinėti jau net 21 skundą¹⁹.

Pavyzdžiui, Konstitucinis Teismas atsisakė nagrinėti pareiškėjo prašymą ištirti Vyriausybės nutarimo dėl karantino Lietuvos Respublikos teritorijoje paskelbimo atitiktį Konstitucijai ir Nepaprastosios padėties įstatymui²⁰. Pareiškėjas tvirtino, kad ginčijamo Vyriausybės nutarimo nuostatomis buvo apribota jo konstitucinė judėjimo laisvė, be to, šis nutarimas laikytinas tiek ginčijamu teisės aktu, tiek jo konstitucines teises pažeidusiu sprendimu. Kaip pažymėta sprendime, iš pareiškėjo prašymo visumos nematyti, kad pareiškėjas būtų siekęs įgyvendinti savo teisę išvykti iš Lietuvos

¹⁵ Konkrečiai konstituciniams skundams skirtas tik vienas 2019 m. šio straipsnio 1 d. 6 p. įtvirtintas prašymo atsisakymo pagrindas, t.y., Konstitucijos 106 straipsnio ketvirtojoje dalyje nurodyto asmens prašymas paduotas praleidus šiame įstatyme nustatytą jo pateikimo Konstituciniam Teismui terminą,

¹⁶ Žinoma, atsisakymas nagrinėti konstitucinius skundus Teismo procesinėje praktikoje turi tam tikrą specifiką.

¹⁷ Konstitucinio Teismo 2019 m. metinis <...>.

¹⁸ Konstitucinis Teismas taip pat pažymėjo, kad pagal Konstitucinio Teismo įstatymo 32 straipsnį ir 67¹ straipsnio 4 dalies 6 punktą prašymą kito asmens vardu gali pateikti tik tinkamai įgaliotas atstovas. Nei pareiškėjos pateiktame prašyme, nei kartu su juo pateiktuose prieduose nėra duomenų, kad pareiškėjos brolis ją būtų įgaliojęs atstovauti jo interesams. Žr.: Konstitucinio Teismo 2019 m. spalio 16 d. sprendimas Nr. KT33-A-S22/2019.

¹⁹ Konstitucinio Teismo 2020 m. metinis <...>.

²⁰ Konstitucinio Teismo 2020 m. liepos 2 d. sprendimas Nr. KT116-A-S108/2020.

Respublikos ar vykti į ne savo gyvenamosios vietos savivaldybę; taigi pareiškėjas savo prašyme nenurodė jokių aplinkybių, patvirtinančių, kad galėjo būti pažeistos jo konstitucinės teisės ar laisvės. Atsižvelgiant į tai, konstatuota, kad pareiškėjas kreipėsi į Konstitucinį Teismą pateikdamas bendro pobūdžio prašymą, o ne siekdamas apginti savo galimai pažeistas konstitucines teises ar laisves.

3.2. Reikalavimas išnaudoti visas teisinės gynybos priemones

Konstitucijoje įtvirtinta, kad individualų konstitucinį skundą asmuo gali pateikti tik jei jis „išnaudojo visas teisinės gynybos priemones“ (106 str. 4 d.). Pirmoji konstitucinių skundų priimtumo statistika atskleidžia, kad 2019-2020 m. Konstitucinis Teismas atsisakė nagrinėti 7 skundus (ar jų dalis), konstatavęs, kad individualų konstitucinį skundą teikiantis asmuo prieš kreipdamasis į Konstitucinį Teismą neišnaudojo visų įstatymuose nustatytų savo konstitucinių teisių ar laisvių gynybos priemonių ir nebegali jų išnaudoti²¹.

Konstitucijos tekste nedetalizuota kokios konkrečiai turėtų būti šios teisinės gynybos priemonės. Konkretesnę atsakymą šiuo klausimu pateikia KTĮ, kuriame nustatyta, kad asmuo turi teisę paduoti Konstituciniam Teismui prašymą ištirti įstatymų ar kitų Seimo priimtų aktų, Respublikos Prezidento aktų, Vyriausybės aktų atitikimą Konstitucijai arba įstatymams, jeigu: <...> pasinaudojo visomis įstatymuose nustatytomis savo konstitucinių teisių ar laisvių gynybos priemonėmis, įskaitant teisę kreiptis į teismą, ir, išnaudojus visas įstatymuose numatytas teismo sprendimo apskundimo galimybes, yra priimtas galutinis ir neskundžiamas teismo sprendimas (65 str. 2 d. 2 p.). KTĮ nuostata „įskaitant teisę kreiptis į teismą“ atskleidžia, kad visų teisinės gynybos priemonių sąvoka apima ne tik kreipimąsi į teismą bei visas teismo sprendimo apskundimo galimybes (apeliacine ir kasacine tvarka), bet ir privalomą išankstinę ginčų nagrinėjimo ne teisme tvarką, jei tokia yra įstatymų numatyta (pvz., įstatymų nustatytais atvejais kreipimąsi į darbo ginčų komisiją dėl asmens konstitucines teises ar laisves pažeidžiančio sprendimo^{22,23}).

---

²¹Konstitucinio Teismo 2019 m. metinis <...>; Konstitucinio Teismo 2020 m. metinis <...>.

²² Atsakymai į dažniausiai užduodamus klausimus dėl individualaus konstitucinio skundo pateikimo tvarkos. Prieiga per internetą: <https://www.lrkt.lt/lt/informacija-asmenims/dazniausiai-uzduodami-klausimai/1946> [žiūrėta 2022 m. sausio 30 d.]

²³ PŪRAITĖ-ANDRIKIENĖ, D. Lietuvos konstitucinio skundo <...>, p. 61.

Taigi asmuo turi būti išnaudojęs visas jo konkrečiu atveju galimas veiksmingas teisinės gynybos priemones:

1) pasinaudojęs privaloma išankstine ginčų nagrinėjimo ne teisme tvarka, jei tokia yra įstatymų nustatyta (pvz., įstatymų nustatytais atvejais kreipėsis į darbo ginčų komisiją dėl jo konstitucines teises ar laisves pažeidžiančio sprendimo)

2) kreipėsis į teismą dėl jo konstitucines teises ar laisves pažeidžiančio sprendimo (ar jam nepalankaus sprendimo, kurį priėmė institucija, nagrinėjanti ginčą privaloma išankstine neteismine tvarka)

3) apskundęs jam nepalankų pirmosios instancijos teismo sprendimą apeliacine tvarka

4) jeigu ginčas nagrinėjamas bendrosios kompetencijos teismuose, – apskundęs jam nepalankų apeliacinės instancijos teismo sprendimą kasacine tvarka

Į Konstitucinį Teismą galima kreiptis tik tada, kai byloje dėl asmens konstitucines teises ar laisves pažeidžiančio sprendimo yra priimtas galutinis ir neskundžiamas teismo sprendimas, kuriuo byla išnagrinėta iš esmės (pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis (nutarimas) arba Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo nutartis (sprendimas)) arba atsisakyta priimti per įstatyme nustatytą terminą paduotą skundą (pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis atsisakyti priimti kasacinį skundą).

Prieš pateikiant Konstituciniam Teismui individualų konstitucinį skundą nereikalaujama kreiptis į bendrosios kompetencijos ir (ar) administracinius teismus dėl proceso atnaujinimo ar į Europos Žmogaus Teisių Teismą.

Lietuvos konstitucinio skundo modelyje nenumatyta jokių visų teisinės gynybos priemonių išnaudojimo taisyklės išimčių. Vis dėlto, KTĮ nustatyta kad, jeigu asmuo neišnaudojo visų įstatymuose nustatytų savo konstitucinių teisių ar laisvių gynybos priemonių, įskaitant teisę kreiptis į teismą, Konstitucinio Teismo pirmininkas savo iniciatyva arba teisėjo siūlymu grąžina pareiškėjui prašymą (70 str. 1 d. 2 p.). Taigi pareiškėjas tokiais atvejais dar turi galimybę šias priemones išnaudoti ir tada vėl

bandyti kreiptis į Konstitucinį Teismą su individualiu konstituciniu skundu²⁴. Tačiau Konstitucinis Teismas savo sprendimuose dėl atsisakymo nagrinėti individualų skundą, yra pažymėjęs, kad prašymas gali būti grąžinamas pareiškėjui tik tais atvejais, kai asmuo neišnaudojo visų įstatymuose nustatytų savo konstitucinių teisių ar laisvių gynybos priemonių, įskaitant teisę kreiptis į teismą ir teisę apskųsti teismo sprendimą, bet dar gali jas išnaudoti²⁵.

3.3. Individualaus konstitucinio skundo padavimo terminas

KTĮ. 65 str. 2 d. 3 p. nustatyta, kad asmuo turi teisę paduoti Konstituciniam Teismui prašymą iširti įstatymų ar kitų Seimo priimtų aktų, Respublikos Prezidento aktų, Vyriausybės aktų atitikimą Konstitucijai arba įstatymams, jeigu nuo galutinio teismo sprendimo įsiteisėjimo dienos nepraėjo daugiau kaip keturi mėnesiai.

Taigi asmuo kreiptis į Konstitucinį Teismą dėl pažeistų savo konstitucinių teisių ar laisvių gali ne bet kada, o ne vėliau kaip per keturis mėnesius nuo galutinio ir neskundžiamo teismo sprendimo įsiteisėjimo dienos. Šis reikalavimas taikomas tiek individualiam konstituciniam skundai, tiek su šiuo skundu pateikiamiems dokumentams, kitiems priedams. Konstatavęs, kad pareiškėjai neišpildė šios skundo pateikimo sąlygos, t. y., be svarbių priežasčių praleido KTĮ nustatytą skundo pateikimo Konstituciniam Teismui terminą, 2019-2020 m. Konstitucinis Teismas atsisakė nagrinėti 14²⁶ konstitucinių skundų²⁷.

Tais atvejais, kai keturių mėnesių kreipimosi į Konstitucinį Teismą terminas sueina ne darbo ar oficialios šventės dieną, paskutine šio termino diena laikytina po šios ne darbo ar oficialios šventės dienos einanti pirmoji darbo diena. Jeigu individualus konstitucinis skundas įteiktas paštui, kurjeriui arba išsiųstas elektroninių ryšių priemonėmis iki nustatyto skundo pateikimo Konstituciniam Teismui termino paskutinės dienos dvidešimt ketvirtos valandos, šis terminas nelaikomas praleistu.

KTĮ nustatyta, kad **asmuo turi teisę prašyti atnaujinti dėl svarbių priežasčių praleistą <...> nustatytą prašymo pateikimo Konstituciniam Teismui terminą.** Nustačius, kad šis terminas buvo praleistas dėl svarbių priežasčių, sprendimas dėl praleisto termino atnaujinimo priimamas šio įstatymo 25

²⁴ Pvz., Konstitucinio Teismo 2019 m. spalio 22 d. sprendimas Nr. KT37-A-S26/2019.

²⁵ Konstitucinio Teismo 2019 m. spalio 17 d. sprendimas Nr. KT34-A-S23/2019.

²⁶ Metinis 2019 m. Konstitucinio Teismo veiklos <...>; Metinis 2020 m. Konstitucinio Teismo veiklos <...>.

²⁷ Pvz., žr.: Konstitucinio Teismo 2019 m. spalio 10 d. sprendimas Nr. KT29-A-S18/2019; Konstitucinio Teismo 2019 m. spalio 10 d. sprendimas Nr. KT30-A-S19/2019; Konstitucinio Teismo 2019 m. spalio 16 d. sprendimas Nr. KT32-A-S21/2019; Konstitucinio Teismo 2019 m. spalio 17 d. sprendimas Nr. KT35-A-S24/2019; Konstitucinio Teismo 2019 m. spalio 22 d. sprendimas Nr. KT36-A-S25/2019.

straipsnio antrojoje dalyje nustatyta tvarka (65 str. 4 d.). Svarbu, kad terminas kreiptis į Konstitucinį Teismą gali būti atnaujinamas tik išimtiniais atvejais, nustačius, kad šio termino eigos metu egzistavo išskirtinės, objektyvios aplinkybės, nepriklausiusios nuo asmens valios ir sutrukdžiusios asmeniui laiku ir tinkamai įgyvendinti savo teisę kreiptis į Konstitucinį Teismą. Prašymas atnaujinti kreipimosi į Konstitucinį Teismą terminą turi būti pateiktas kartu su individualiu konstituciniu skundu.

Įvertinęs konkrečias individualių konstitucinių skundų pateikimo aplinkybes, Konstitucinis Teismas yra pažymėjęs, kad, pavyzdžiui, tokios aplinkybės, kaip pareiškėjo sunki materialinė padėtis ir jos nulemtas negalėjimas pasisamdyti advokatą, pareiškėjo kelionė į užsienį, kreipimasis į Lietuvos vyriausiąjį administracinį teismą dėl proceso atnaujinimo, pareiškėjo nurodomas ilgo laiko teismų sprendimų analizei ir kreipimuisi į Konstitucinį Teismą suformuluoti poreikis, teismų sprendimų, su kuriais pareiškėjas sieja savo konstitucinių teisių ar laisvių pažeidimą, priėmimas prieš įsigaliojant Konstitucijos pataisoms dėl individualaus konstitucinio skundo, galutinės ir neskundžiamos teismo nutarties gavimas keliomis dienomis vėliau, nei ši nutartis įsiteisėjo, minėtos nutarties vertimo į gimtąją kalbą negavimas, nelaikytinos išskirtinėmis, sutrukdžiusiomis ar atėmusiomis galimybe laiku ir tinkamai įgyvendinti savo teisę kreiptis į Konstitucinį Teismą²⁸.

3. 4. Kitos konstitucinio skundo pateikimos sąlygos

Individualus konstitucinis skundas taip pat turi atitikti KTĮ nustatytus formos ir turinio reikalavimus. Tikslūs individualiam konstituciniam skundui keliami reikalavimai yra įtvirtinti Konstitucinio Teismo įstatymo 67¹ straipsnyje.

Konstitucinis Teismas dar nebuvo tyręs individualiame konstituciniame skunde nurodyto teisės akto (ar jo dalies) atitikties Konstitucijai. Pagal KTĮ 69 str. 1 d. 3 d. Konstitucinis Teismas savo sprendimu atsisako nagrinėti prašymą ištirti teisės akto atitikimą Konstitucijai, jeigu prašyme nurodyto teisės akto atitikimas Konstitucijai jau buvo tirtas Konstituciniame Teisme ir tebegalioja tuo klausimu priimtas Konstitucinio Teismo nutarimas.

Kai konstatuojama, kad pareiškėjas kreipėsi į Konstitucinį Teismą ginčydamas anksčiau Konstitucinio Teismo įvertinto teisinio reguliavimo atitikties Konstitucijai (kitiems aukštesnės galios

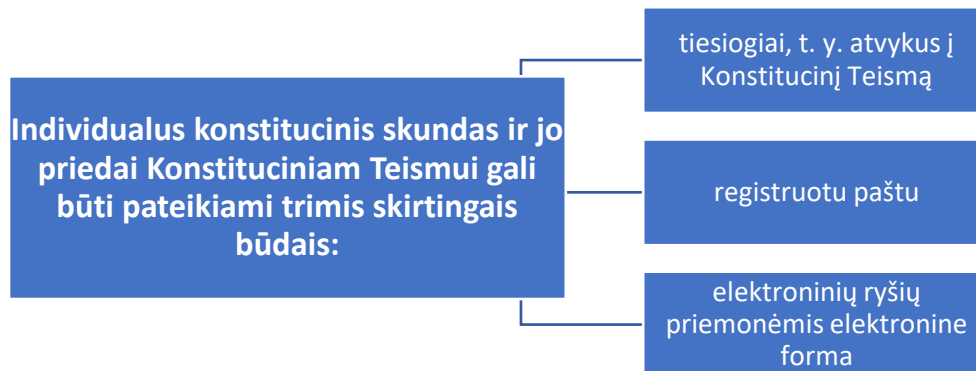
²⁸ Žr.: Konstitucinio Teismo 2020 m. sausio 22 d. sprendimą Nr. KT9-A-S9/2020; 2020 m. vasario 5 d. sprendimą Nr. KT17-A-S17/2020; 2020 m. balandžio 8 d. sprendimus Nr. KT66-A-S61/2020; Nr. KT69-A-S64/2020, 2020 m. liepos 9 d. sprendimą Nr. KT119-A-S110/2020; 2020 m. liepos 23 d. sprendimą Nr. KT132-A-S123/2020.

aktams) atsisakoma nagrinėti ir individualiaus konstitucinius skundus, ar jų dalis. Pvz., šiuo pagrindu 2019 m. rugsėjo 1 d. – 2020 m. rugpjūčio 31 d. laikotarpiu atsisakyta nagrinėti 20 individualių konstitucinių skundų (ar jų dalių)²⁹.

Konstitucinio Teismo jurisprudencinė praktika šiuo klausimu pakankamai griežta: Konstitucinis Teismas atsisako dar kartą tirti ne tik formaliai to paties (tos pačios redakcijos), bet ir tapataus turinio kita redakcija išdėstyto teisinio reguliavimo atitiktį Konstitucijai (kitiems aukštesnės galios teisės aktams)³⁰. Taip pat nėra svarbu, ar prašoma ištirti atitiktį toms pačioms, ar kitoms Konstitucijos nuostatom, nes Konstitucinis Teismas laikosi pozicijos, kad jis, pagal pareiškėjo prašymą tirdamas, ar ginčijamas teisės aktas neprieštaruoja pareiškėjo nurodytoms Konstitucijos nuostatom, kartu tiria ir tai, ar šis teisės aktas neprieštaruoja Konstitucijai – vientisai darniai sistemai³¹.

4. Konstitucinių skundų pateikimo būdai

Konstitucinių skundų pateikimo būdai reglamentuojami KTĮ 67¹ straipsnyje, ši tvarka detalizuojama Konstitucinio Teismo reglamente (toliau – KTR) 71, 72, 73 punktuose. Kai kurie skundų pateikimo tvarkos aspektai taip pat išsamiau aprašomi Konstitucinio Teismo internetinėje svetainėje pateikiamoje informacijoje³².

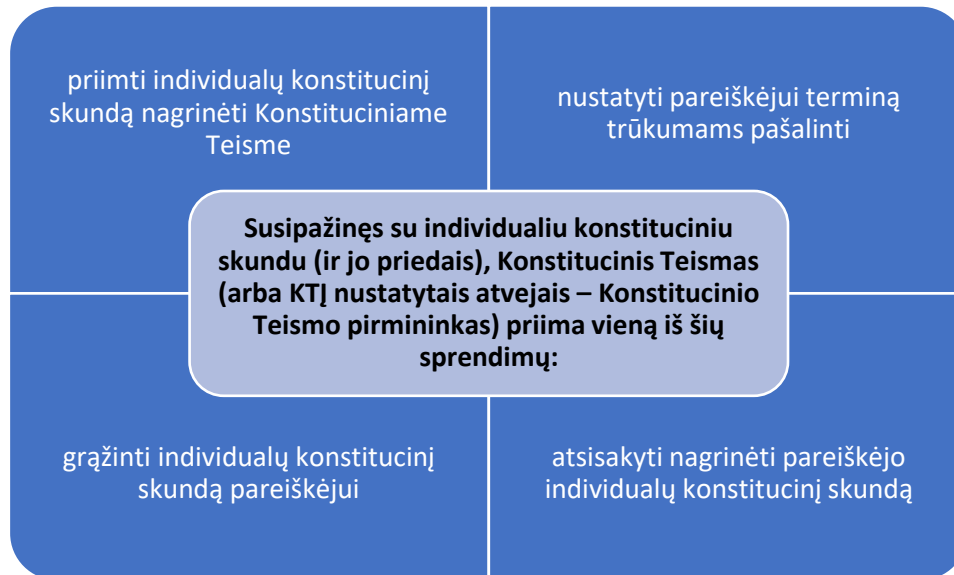
²⁹ Lietuvos Respublikos Konstituciniam Teismui pateiktų individualių <...>.

³⁰ Žr., pvz., Konstitucinio Teismo 2020 m. balandžio 8 d. sprendimą Nr. KT70-A-S65/2020; Konstitucinio Teismo 2020 m. liepos 23 d. sprendimą Nr. KT131-A-S122/2020.

³¹ Lietuvos Respublikos Konstituciniam Teismui pateiktų individualių <...>.

³² *Ibid.*

5. Sprendimai, kuriuos Konstitucinis Teismas gali priimti gavęs konstitucinį skundą

Visi šie sprendimai priimami asmeniui nedalyvaujant. Apie juos asmuo informuojamas raštu (registruotu paštu arba elektroninėmis ryšių priemonėmis elektronine forma). Trys iš šių sprendimų priimami atlikus išankstinį tyrimą, ir tik vienas – nustatyti pareiškėjui terminą trūkumams pašalinti – išankstinio tyrimo stadijoje.

5. 1. Prašymų trūkumų pašalinimas

Kai individualus konstitucinis skundas neatitinka įstatyme įtvirtintų formos ir turinio reikalavimų (išskyrus atvejus, kai nėra išnaudotos kitos teisinės gynybos priemonės), Konstitucinio Teismo pirmininko ar Konstitucinio Teismo sprendimu asmeniui gali būti nustatytas 7–30 dienų terminas individualaus konstitucinio skundo trūkumams pašalinti. Prašymų trūkumų šalinimo institutas įtvirtintas KTĮ 24 str. 4 d.³³

Nustatytu terminu pareiškėjui pašalinus individualaus konstitucinio skundo (jo dalies) trūkumus, toks skundas (jo dalis) yra priimamas nagrinėti Konstituciniame Teisme, o per nustatytą terminą nepašalinus individualaus konstitucinio skundo (jo dalies) trūkumų, yra pagrindas tokį skundą (jo dalį) grąžinti pareiškėjui vadovaujantis KTĮ 70 str. 1 d. 3 p.

³³ Kai kurie konstitucinio skundo trūkumų pašalinimo procedūros aspektai detalizuoti KTR 81 p. 2 d.

2019 m. rugsėjo 1 d. – 2020 m. rugpjūčio 31 d. laikotarpiu buvo priimti 22 Konstitucinio Teismo pirmininko potvarkiai, taip pat 1 Konstitucinio Teismo sprendimas, kuriais pareiškėjams nustatytas terminas individualaus konstitucinio skundo (jo dalies) trūkumams pašalinti³⁴. *Dažniausias Konstituciniam Teismui pateiktų individualių konstitucinių skundų trūkumas, dėl kurio pareiškėjams buvo nustatytas terminas jam pašalinti, yra nepaisymas reikalavimo aiškiai, tiksliai ir suprantamai nurodyti prašymą teikiančio asmens poziciją dėl ginčijamo teisės akto (jo dalies) atitikties Konstitucijai ir (ar) įstatymams ir pateikti ją pagrindžiančius teisinius argumentus, kaip reikalaujama pagal Konstitucinio Teismo įstatymo 67(1) str. 1 d. 10 punktą, 2 dalį. Šis trūkumas nustatytas visuose 23 individualiuose konstituciniuose skunduose (jų dalyse), dėl kurių 2019 m. rugsėjo 1 d. – 2020 m. rugpjūčio 31 d. laikotarpiu pareiškėjų buvo paprašyta pašalinti trūkumus³⁵.*

5.2. Atsisakymas nagrinėti konstitucinius skundus

Pagal KTĮ 69 str. Konstitucinis Teismas motyvuotu sprendimu atsisako nagrinėti prašymą ištirti teisės akto atitiktį Konstitucijai, jeigu:

- 1) prašymas paduotas institucijos ar asmens, neturinčių teisės kreiptis į Konstitucinį Teismą;*
- 2) prašymo nagrinėjimas yra nežyningas Konstituciniam Teismui;*
- 3) prašyme nurodyto teisės akto atitiktis Konstitucijai jau tirta Konstituciniame Teisme ir tebegalioja tuo klausimu priimtas Konstitucinio Teismo nutarimas;*
- 4) Konstitucinis Teismas yra pradėjęs nagrinėti bylą dėl to paties dalyko;*
- 5) prašymas grindžiamas ne teisiniais motyvais;*
- 6) Konstitucijos 106 straipsnio ketvirtojoje dalyje nurodyto asmens prašymas paduotas praleidus šiame įstatyme nustatytą jo pateikimo Konstituciniam Teismui terminą, išskyrus šio įstatymo 65 straipsnio ketvirtojoje dalyje nurodytą atvejį³⁶.*

Taigi konstitucinius skundus atisakoma nagrinėti tais pačiais pagrindais, kaip ir kitus prašymus ištirti teisės aktų atitiktį Konstitucijai, išskyrus 69 str. 1 d. 6 p. numatytą atvejį, kuris taikomas tik konstituciniams skundams.

³⁴ Lietuvos Respublikos Konstituciniam Teismui pateiktų <...>.

³⁵ Apie kitus trūkumus dėl kurio pareiškėjams buvo nustatytas terminas jam pašalinti, plačiau žr.: Lietuvos Respublikos Konstituciniam Teismui pateiktų <...>.

³⁶ KTĮ 65 str. 4 d. nurodyta, kad šio straipsnio antrojoje dalyje nurodytas asmuo turi teisę prašyti atnaujinti dėl svarbių priežasčių praleistą šio straipsnio antrosios dalies 3 punkte nustatytą prašymo pateikimo Konstituciniam Teismui terminą. Nustačius, kad šis terminas buvo praleistas dėl svarbių priežasčių, sprendimas dėl praleisto termino atnaujinimo priimamas šio įstatymo 25 straipsnio antrojoje dalyje nustatyta tvarka.

Konstituciniam Teismui atsisakius nagrinėti konstitucinį skundą, asmuo neturi teisės pakartotinai kreiptis į Konstitucinį Teismą tuo pačiu klausimu.

2019-2020 m. daugiausia individualių konstitucinių skundų atsisakyta nagrinėti konstatavus, kad jie nežinybingi Konstituciniam Teismui (KTĮ 69 str. 1 d. 2 p.) – šiuo pagrindu atsisakyta nagrinėti net 133 konstitucinius skundus (ar jų dalį)³⁷. Taip yra todėl, kad Konstitucinis Teismas savo procesinėje praktikoje gana plačiai išaiškines, kokie prašymai yra laikomi jam nežinybingais³⁸. Dažniausiai prašymus atsisakoma priimti nagrinėti dėl jų nežinybingumo, kai pareiškėjas prašo vertinti ne Seimo, Respublikos Prezidento ar Vyriausybės aktu atitikti Konstitucijai ir (ar) įstatymams; spresti, ar teismų sprendimai neprieštarauja Konstitucijai ir (ar) įstatymams, peržiureti (pakeisti, panaikinti) teismu sprendimus, peržiureti ar atnaujinti teismų išnagrinėtas bylas; spresti kitų institucijų kompetencijai priskirtus klausimus. Pirmaisiais konstitucinio skundo veikimo metais dėl šios priežasties atsisakyta nagrinėti – 123 konstituciniai skundai (ju dalys)³⁹.

5.3. Konstitucinių skundų grąžinimas

<i>Konstituciniai skundai gali būti grąžinti pareiškėjui dviem pagrindais:</i>	
<i>1) Konstitucijos 106 straipsnio ketvirtojoje dalyje nurodytas asmuo neišnaudojo visų įstatymuose nustatytų savo konstitucinių teisių ar laisvių gynybos priemonių, įskaitant teisę kreiptis į teismą (KTĮ 70 str. 1 d. 2 p.)⁴⁰;</i>	<i>2) Konstitucijos 106 straipsnio ketvirtojoje dalyje nurodytas asmuo nepašalino trūkumų šio įstatymo 24 straipsnio ketvirtojoje dalyje nustatytu atveju ir terminais (KTĮ 70 str. 1 d. 3 p.).</i>

³⁷ 90 konstitucinių skundų (ar jų dalį) atsisakyta nagrinėti kaip pateiktus asmens, neturinčio teisės kreiptis į Konstitucinį Teismą (KTĮ 69 str. 1 d. 1 p.), 28 individualius konstitucinius skundus (ar jų dalį) Konstitucinis Teismas atsisakė nagrinėti tuo pagrindu, kad tapataus individualaus konstitucinio skundo priimtimumo ar jame ginčijamo teisės akto atitikties Konstitucijai klausimas jau buvo tirtas Konstituciniame Teisme (KTĮ 69 str. 1 d. 3 p.). Dar 14 konstitucinių skundų (ar jų dalį) atsisakyta nagrinėti, nes buvo praleistas jų pateikimo Konstituciniam Teismui terminas (KTĮ 69 str. 1 d. 6 p.) ir 10 konstitucinių skundų (ar jų dalį) atsisakyta nagrinėti kaip grindžiamus ne teisiniais motyvais (KTĮ 69 str. 1 d. 5 p.).

³⁸ Konstitucinio Teismo praktikoje individualūs konstituciniai skundai laikomi nežinybingais Konstituciniam Teismui, kai: 1) galutinis ir neskundžiamas teismo sprendimas byloje dėl pareiškėjo konstitucinių teisių ar laisvių pažeidimo įsiteisėjo anksčiau nei 2019 m. gegužės 1 d.; 2) prašoma vertinti ne Seimo, Respublikos Prezidento ar Vyriausybės priimtų aktų atitiktį Konstitucijai ir (ar) įstatymams; spresti, ar teismų sprendimai neprieštarauja Konstitucijai ir (ar) įstatymams, peržiūrėti (pakeisti, panaikinti) teismų sprendimus, peržiūrėti ar atnaujinti teismų išnagrinėtas bylas; spresti kitų institucijų kompetencijai priskirtus klausimus; 3) keliami ne įstatymų (ar kitų teisės aktų) atitikties Konstitucijai, o jų nuostatų taikymo klausimai; 4) prašoma išspręsti vienodos galios teisės aktų suderinamumo, normų konkurencijos klausimus; 5) prašoma įvertinti teisėkūros subjektų neveikimą (teisėkūros sprendimų nepriėmimą); 6) prašyme nėra tyrimo dalyko; 7) prašoma iširti faktinės padėties atitiktį Konstitucijai; 8) prašymas yra savitikslis; 9) prašoma suteikti teisinę konsultaciją; 10) prašymu piktnaudžiaujama asmens teise kreiptis į Konstitucinį Teismą.

³⁹ Lietuvos Respublikos Konstituciniam Teismui pateiktų individualių <...>.

⁴⁰ Vadovaudamasis KTĮ 70 str. 1 d. 2 p. Konstitucinis Teismas grąžino pareiškėjams konstitucinius skundus tais atvejais, kai:

Konstitucinio Teismo sprendimai, kuriais atsisakoma nagrinėti pareiškėjo prašymą, bei sprendimai, kuriais prašymas gražinamas pareiškėjui, turi skirtingus padarinius. Pagal KTĮ 70 str. 2 d. *individualaus konstitucinio skundo gražinimas neatima teisės kreiptis į Konstitucinį Teismą bendra tvarka, kai bus pašalinti buvę trūkumai*. Pvz., išnaudotos visos įstatymuose nustatytos pareiškėjo konstitucinių teisių ar laisvių gynybos priemonės ir dėl to priimtas galutinis ir neskundžiamas teismo sprendimas, kuriuo nebūtų apgintos pareiškėjo konstitucinės teisės ar laisvės.

6. Konstitucinio skundo išnagrinėjimo pasekmės

Konstitucinio Teismo nutarimai visose bylose, įskaitant bylas pagal individualius konstitucinius skundus, yra galutiniai ir neskundžiami. Jeigu Konstitucinis Teismas pripažįsta, kad teisės aktas prieštarauja Konstitucijai, šis teisės aktas nebegali būti taikomas.

Tačiau nutarimai priimti išnagrinėjus individualų konstitucinį skundą, turi ir tam tikras išskirtines teises pasekmes. *Konstitucijos 107 str. 3 d. įtvirtinta, kad Konstitucinio Teismo sprendimas, kad Lietuvos Respublikos įstatymas (ar jo dalis) arba kitas Seimo aktas (ar jo dalis), Respublikos Prezidento aktas, Vyriausybės aktas (ar jo dalis) prieštarauja Konstitucijai, yra pagrindas įstatymo nustatyta tvarka atnaujinti procesą dėl pažeistų to asmens konstitucinių teisių ar laisvių įgyvendinimo*.

Taigi asmuo, kurio konstitucinį skundą nagrinėdamas Konstitucinis Teismas pripažino, kad teisės aktas prieštarauja Konstitucijai, turi teisę kreiptis dėl proceso jo byloje atnaujinimo.

Konstitucinio Teismo nutarimo dėl byloje taikomo norminio teisės akto neatitikties Konstitucijai priėmimas individualaus konstitucinio skundo bylose administracinių bylų teiseną, administracinį, baudžiamąjį ir civilinį procesą reguliuojančiuose teisės aktuose įtvirtintas kaip savarankiškas proceso atnaujinimo pagrindas (Administracinių nusižengimų kodekso 658 str.; Administracinių bylų teisenos įstatymo 156 str. 2 d. 13 p.; Baudžiamojo proceso kodekso 456 str.; Civilinio proceso kodekso 366 str.

– pareiškėjas prieš kreipdamasis į Konstitucinį Teismą sprendimų, su kuriais siejo savo konstitucinių teisių ar laisvių pažeidimą, apskritai neginčijo administraciniuose ir (ar) bendrosios kompetencijos teismuose;

– pareiškėjas prieš kreipdamasis į Konstitucinį Teismą savo konstitucines teises ar laisves gynė administraciniuose teismuose, tačiau nustatyta, kad pagal įstatymus jis dėl šių teisių ar laisvių pažeidimo turėjo kreiptis ne į administracinius, o į bendrosios kompetencijos teismus;

– pareiškėjas prieš kreipdamasis į Konstitucinį Teismą siekė apginti savo konstitucines teises ar laisves administraciniuose teismuose, tačiau nesilaikė įstatyme nustatytos kreipimosi į šiuos teismus tvarkos ir jo keliamas ginčas nebuvo išnagrinėtas iš esmės.

1d. 1p). Šiuose procesiniuose įstatymuose reglamentuojami ir kiti proceso atnaujinimo instituto elementai: subjektai, galintys pateikti prašymą dėl proceso atnaujinimo, tokio prašymo pateikimo terminas, tokį prašymą nagrinėjantis teismas.

Pagal CPK (367 str.), BPK (458 str. 1d.) ir ANK (663) nustatytą teisinį reguliavimą, prašymas dėl proceso atnaujinimo Konstituciniam Teismui pripažinus konstitucinį skundą pagrįstu pateikiamas Lietuvos Aukščiausiajam Teismui, o pagal nustatytąjį ABTĮ (158 str. 1d.) – Lietuvos vyriausiajam administraciniam teismui.

Konstitucinio Teismo nutarimai, kuriais patvirtinamas teisės akto konstitucingumas (taip pat ir konstituciniais skundais inicijuotose bylose), negali būti įveikti, taigi kaip ir nutarimai, kuriais pripažįstama, kad teisės aktas prieštarauja Konstitucijai, turi *erga omnes* galią. Pagal KTĮ 69 str. 1 d. 3 d. Konstitucinis Teismas savo sprendimu atsisako nagrinėti prašymą iširti teisės akto atitikimą Konstitucijai, jeigu prašyme nurodyto teisės akto atitikimas Konstitucijai jau buvo tirtas Konstituciniame Teisme ir tebegalioja tuo klausimu priimtas Konstitucinio Teismo nutarimas.

7. Atstovavimas konstitucinio skundo byloje

Dalyvaujantys byloje asmenys savo bylas Konstituciniame Teisme gali vesti patys arba per atstovus.

Pagal KTĮ Į 32 str. 5 d. nustatytą teisinį reguliavimą:

Fizinio asmens (individualaus konstitucinio skundo byloje) atstovais gali būti:

- advokatai;
- aukštąjį universitetinį teisinį išsilavinimą turintys asmenys, kai jie atstovauja savo artimiesiems giminaičiams ar sutuoktiniui (sugyventiniui);
- kai reikia specialių žinių, susijusių su bylos dalyku, kartu su šioje dalyje nurodytais asmenimis, atstovais pagal pavedimą gali būti ir kiti asmenys – neteisinių sričių specialistai;
- nepilnamečio ar asmens, įstatymų nustatyta tvarka pripažinto neveiksniu tam tikroje srityje arba ribotai veiksnium tam tikroje srityje, interesams turi teisę Konstituciniame Teisme atstovauti jų atstovai pagal įstatymą (tėvai, įtėviai, globėjai, rūpintojai).

Juridinio asmens (individualaus konstitucinio skundo byloje) atstovais gali būti:

- advokatai;
- aukštąjį universitetinį teisinį išsilavinimą turintys šio juridinio asmens darbuotojai;
- kai reikia specialių žinių, susijusių su bylos dalyku, kartu su šioje dalyje nurodytais asmenimis, atstovais pagal pavedimą gali būti ir kiti asmenys – neteisinių sričių specialistai.

Atstovavimo institutas, taip pat ir konstituciniais skundais inicijuotose bylose detalizuojamas KTĮ 32 str. 6 d., kuriame nustatyta jo įforminimo tvarka. Pirmoji konstitucinių skundų priimtumo statistika atskleidžia, kad pareiškėjai advokato paslaugomis naudojami retai, 2019-2020 m. Konstituciniame Teisme gauti 325 konstituciniai skundai ir tik 51 iš jų buvo parengtas su advokato pagalba⁴¹.

8. Teismo sprendimo vykdymo sustabdymas

KTĮ 67² str. „Teismo sprendimo vykdymo sustabdymas“ nustatyta bendra taisyklė, kad Konstitucijos 106 straipsnio ketvirtojoje dalyje nurodyto asmens prašymo padavimas Konstituciniam Teismui, šio prašymo (jo dalies) priėmimas nagrinėti šio įstatymo nustatyta tvarka nesustabdo teismo sprendimo vykdymo (1d.). Vis dėlto

atsižvelgdamas į pareiškėjo pateiktą motyvuotą prašymą sustabdyti teismo sprendimo vykdymą, Konstitucinis Teismas gali sustabdyti teismo sprendimo vykdymą išimtiniais atvejais, kai dėl teismo sprendimo vykdymo būtų neatitaisomai pažeistos pareiškėjo konstitucinės teisės ar laisvės arba kai tai būtina dėl viešojo intereso.

Prašymas sustabdyti teismo sprendimo vykdymą turi būti pateiktas kartu su prašymu ištirti, ar teisės aktas atitinka Konstituciją arba įstatymus (KTĮ 67² str. 2 d.).

Trečiojoje ir ketvirtojoje šio straipsnio dalyse nustatyta, kad sprenddamas šio straipsnio antrojoje dalyje nurodytą klausimą, Konstitucinis Teismas priima motyvuotą sprendimą. Šis sprendimas priimamas ne vėliau kaip per 10 dienų nuo prašymo ištirti, ar teisės aktas atitinka Konstituciją arba įstatymus, priėmimo nagrinėti Konstituciniame Teisme. Taip pat tai, kad pakartotiniai pareiškėjo prašymai sustabdyti teismo sprendimo vykdymą nepriimami ir nenagrinėjami, išskyrus atvejus, kai paaiškėja naujų aplinkybių.

Konstitucinis Teismas jau pačioje konstitucinio skundo instituto veikimo pradžioje yra konstatęs, kad:

⁴¹ Metinis 2019 m. Konstitucinio Teismo veiklos <...>; Metinis 2020 m. Konstitucinio Teismo veiklos <...>.

KTĮ 67² straipsnyje nustatyta bendra taisyklė, kad Konstitucijos 106 straipsnio 4 dalyje nurodyto asmens prašymo priėmimas Konstituciniame Teisme nesustabdo teismo sprendimo vykdymo, o šiame Konstitucinio Teismo įstatymo straipsnyje įtvirtintas teismo sprendimo vykdymo sustabdymas yra šios bendros taisyklės išimtis, kuri motyvuotu Konstitucinio Teismo sprendimu gali būti taikoma tik tais atvejais, kai dėl teismo sprendimo vykdymo būtų neatitaisomai pažeistos pareiškėjo konstitucinės teisės ar laisvės arba kai tai būtina dėl viešojo intereso.

Pvz., Konstitucinis Teismas yra pažymėjęs, kad vien aplinkybė, jog vykdoma įsiteisėjusiu teismo nuosprendžiu paskirta laisvės atėmimo bausmė, taip pat kitos pareiškėjo nurodytos aplinkybės, kuriomis grindžiamas jo prašymas, nėra pagrindas pripažinti, kad vykdant tokį teismo nuosprendį būtų neatitaisomai pažeistos pareiškėjo konstitucinės teisės ar laisvės⁴². Todėl Konstitucinis Teismas nusprendė, kad pagrindo sustabdyti teismo nuosprendžio vykdymą nėra.

9. Išlaidų apmokėjimas

Norint paduoti individualų konstitucinį skundą Konstituciniam Teismui, nereikia mokėti žyminio ar kokio kito mokesčio, tačiau asmuo gali patirti kitų išlaidų.

KTĮ 39 str. 2 d. nustatyta, kad pagal Konstitucijos 106 straipsnio ketvirtojoje dalyje nurodyto asmens prašymą Konstituciniam Teismui pripažinus, kad įstatymas ar kitas Seimo priimtas aktas, Respublikos Prezidento aktas ar Vyriausybės aktas, kurio pagrindu priimtas asmens konstitucinės teisės ar laisvės pažeidžiantis sprendimas, prieštarauja Konstitucijai arba įstatymams, pareiškėjo patirtas būtinas ir pagrįstas išlaidas, susijusias su dalyvavimu Konstitucinio Teismo teisejoje, apmoka valstybės institucija, kurios priimtas teisės aktas (jo dalis) pripažintas prieštaraujančiu Konstitucijai.

Dėl šių išlaidų atlyginimo pareiškėjas ne vėliau kaip per 14 dienų nuo Konstitucinio Teismo nutarimo priėmimo dienos Konstituciniam Teismui pateikia motyvuotą rašytinį prašymą su išlaidų apskaičiavimu ir pagrindimu. Neišsprendus šioje dalyje nurodyto pareiškėjo patirtų būtinų ir pagrįstų išlaidų atlyginimo klausimo priimtame Konstitucinio Teismo nutarime, Konstitucinis Teismas šį klausimą

⁴² Konstitucinio Teismo 2019 m. spalio 24 d. sprendimas Nr. KT38-A-S27/2019.

išsprendžia atskiru sprendimu. Vyriausybė ar jos įgaliota institucija nustato išlaidų, susijusių su dalyvavimu Konstitucinio Teismo teisenoje, atlyginimo didžiausius dydžius ir jų mokėjimo tvarką.

Taigi pareiškėjas konstitucinio skundo byloje turi teisę į patirtų išlaidų apmokėjimą, kai konstitucinis skundas pripažįstamas sėkmingu, ir šias išlaidas apmoka institucija, priėmusi Konstitucijai prieštaraujantį teisės aktą. Klausimas dėl išlaidų apmokėjimo gali būti išspręstas Konstitucinio Teismo nutarimu arba atskiru sprendimu dėl išlaidų apmokėjimo.

10. Piktnaudžiavimo konstitucinio skundo teise pasekmės

Pagal KTĮ 40 str. 1 d. 6 p. Konstitucinis Teismas turi teisę skirti baudas, kai asmenys piktnaudžiauja savo procesinėmis teisėmis. Konstitucinis Teismas šia teise yra pasinaudojęs ir piktnaudžiavimo konstitucinio skundo teise atvejais.

Pvz, 2020 m. balandžio 29 d. sprendime⁴³, kuriuo už piktnaudžiavimą procesinėmis teisėmis pareiškėjui fiziniam asmeniui buvo skirta bauda, Konstitucinis Teismas pažymėjo, kad toks pareiškėjo elgesys, kai jis, turėdamas suvokti savo teikiamo prašymo (teikiamų prašymų) akivaizdų nepriimtinumą ir šio prašymo (šių prašymų) svarstymo Konstituciniame Teisme beprasmiškumą, kreipiasi į Konstitucinį Teismą su tokio pobūdžio prašymu (prašymais), nėra suderinamas su sąžiningu naudojimosi savo konstitucine teise kreiptis į Konstitucinį Teismą ir konstitucinio teisingumo vykdymo tikslais; taigi toks konstitucinės teisės kreiptis į Konstitucinį Teismą įgyvendinimas ne pagal paskirtį laikytinas pagal Konstituciją draudžiamu piktnaudžiavimu procesinėmis teisėmis

Tokie individualūs konstituciniai skundai, kuriais nesiekama apginti savo konstitucinių teisių ar laisvių, kurie yra grindžiami ne teisiniais, bet akivaizdžiai nepagarbaus ir įžeidžiamo pobūdžio teiginiais, taip pat tapatūs (analogiški) skundai, kurių priimtimumo klausimas jau buvo išspręstas Konstituciniame Teisme, gali būti laikomi piktnaudžiavimu asmens teise kreiptis į Konstitucinį Teismą. Konstitucinio Teismo skiriamos baudos gali siekti iki 1 400 Eur⁴⁴.

⁴³Konstitucinio Teismo 2020 m. balandžio 29 d. sprendimas Nr. KT83-A-S78/2020.

⁴⁴ Atsakymai į dažniausiai užduodamus klausimus<...>.